

STORTINGET

Representantforslag 107 S

(2017–2018)

fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes

Dokument 8:107 S (2017–2018)

Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om kraftkabler til utlandet

---

Til Stortinget

Bakgrunn

Stortinget åpnet i 2016 gjennom endringer i energiloven for at private kan drifte kraftkabler til utlandet. I mars 2017 søkte NorthConnect om konsesjon til å bygge og drive en sjøkabel mellom Skottland og Sima i Eidfjord kommune i Hordaland. Konsesjonssøknaden ligger nå til behandling hos Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), samtidig som viktige konsekvenser av denne og de to statlige utenlandskablene som er under bygging (NordLink til Tyskland og NSN Link), ikke er utredet.

Norges nest største eksportnæring er kraftkrevende industri. Norske kraftkrevende bedrifter er ryggraden i norsk industri og avgjørende for Distrikts-Norge. For smelteverk og aluminium ligger kraftandelen på om lag 40 prosent av kostnadene. Den er litt lavere for de andre bransjene, men i nesten alle bedrifter er kostnadene til kraft høyere enn til arbeidskraft. Det er derfor ingenting som betyr mer for ryggraden i norsk industri enn langsiktig tilgang på elektrisk kraft til konkurransedyktig pris.

Samtidig gjør norsk kraft det mulig å produsere for eksempel aluminium med et mye lavere CO₂-utslipp enn i resten av verden. Det globale snittet for aluminiumsproduksjon er på 18 kg CO₂ per kg aluminium, basert på tall fra IAI (International Aluminium Institute). Da er hele verdikjeden inkludert. Tilsvarende tall for

aluminium produsert av Hydro i Norge er mellom 3,5 og 4 kg CO₂ per kg aluminium.

Det er bred enighet om at de planlagte kraftkablene vil føre til økte strømpriser. Det kan få alvorlige konsekvenser for kraftforedlende industri.

Samtidig som landets vannkraft kan brukes til å gjøre norsk industri enda mer klimavennlig, er økt bruk av den ved eksport gjennom kraftkabler ikke nødvendigvis naturvennlig. I en rapport fra Multiconsult i august 2017, «Miljøkonsekvenser av effektkjøring i regulerte vassdrag – en kunnskapsoppsummering», heter det i sammendraget bl.a.:

«Felles for alle regulerte vassdrag er at effektkjøring gir betydelige negative miljøkonsekvenser for vannmiljøet. Viktige økologiske konsekvenser for vannmiljøet som følge av effektkjøring er stranding av ungfisk, insekter og bunndyr i forbindelse med raske vannføringsreduksjoner. Naturmangfoldloven og vannforskriften har til hensikt å ivareta miljøverdier i vassdragene og kan dermed potensielt komme i konflikt med effektkjøring.»

Norges utvekslingskapasitet er per i dag 6 000 MW (megawatt), som etter planen vil øke til 8 800 MW når Statnetts to konsesjonsgitte kabler kommer i drift. Der som NorthConnect-prosjektet blir realisert, vil kapasiteten komme opp i 10 200 MW. Statnetts to kabler og NorthConnect vil til sammen øke utvekslingskapasiteten med 70 prosent.

Det er ikke behov for økt utvekslingskapasitet av hensyn til forsyningssikkerheten. Eksportrekorden ble satt i 2016, med vel 22 TWh (milliarder kWh). Allerede i 2000 eksporterte Norge over 20 TWh, mens utvekslingskapasiteten på den tiden var 4 500 MW. Importen har ikke noe år overskredet 12 TWh.

Norge har overoppfyllt EUs krav om utvekslingskapasitet mot utlandet. Selv om EUs krav nå vurderes økt fra 10 prosent av produksjonskapasiteten til antatt 15 prosent, vil Norge fortsatt ligge godt over kravet, selv før nye kabler kommer i drift. Norsk produksjonskapasitet er i overkant av 32 000 MW.

De senere årene har Norge hatt et netto eksportoverskudd på rundt 15 TWh. Allerede etablert utvekslingskapasitet på 6 000 MW gir rom for betydelig ytterligere økt krafteksport dersom mer kraft blir tilgjengelig for eksport. Nye kabelinvesteringer kan derfor bare tjenes inn gjennom at kablene henter inn såkalte flaskehalsinntekter. Dette vil si at kablene henter inntekter gjennom toveistrafikk, der inntektene skapes gjennom å spille på ulik pris i de markedene kablene kobler sammen.

Prisvariasjon kan gå over lengre og kortere perioder, også døgnvariasjon, natt/dag-variasjon og ned mot timesvariasjon. Dette skaper inntektsmuligheter i kablene, uten at det forutsetter hverken netto økt eksport eller netto økt import. At muligheten for å hente inn flaskehalsinntekter er bakgrunnen for nye kabler, framkommer tydelig i Statnetts opprinnelige konsesjonssøknad fra 2001:

«Formålet med forbindelsen er forretningsmessig utveksling av elektrisk kraft basert på gjensidig utnyttelse av prisvariasjoner mellom markedene i Norge og England.»

Å hente flaskehalsinntekter gjennom raskt skiftende toveistrafikk i nye kabler vil imidlertid føre til betydelig endret kjøremønster i svært mange norske kraftverk. Det vil si at effektkjøring, at kraftverkene går av/på i raske skift, øker kraftig.

Økt effektkjøring av norske vassdrag vil bli vanskelig å forene med målet om god økologisk status i vannforskriften, og særlig vil dette gjelde effektkjøring av elvekraftverk. Effektkjøring av magasiner kan under gitte forutsetninger ha lav påvirkning på vassdragsnaturen, men det krever streng overvåkning og god kunnskapsstatus i forkant av en slik magasindriften.

EU har i dag bygd ut mer enn 250 GW kapasitet i fornybar energi (150 GW vind og 100 GW sol) og har planer

om ytterligere sterk utbygging. Det jobbes med mange ulike løsninger på balansekraftproblematikken. Norske bidrag til balansekraft blir antakelig så små at det er vanskelig å forsvare de dramatisk negative konsekvensene for norsk natur som følge av økt effektkjøring.

NVE-direktør Per Sanderud uttalte følgende allerede på Statnetts høstkonferanse i 2015:

«Vi er ikke det grønne batteriet som kan løse Europas problemer, sånn som man kanskje forestilte seg for en stund siden.»

Etter forslagsstillers syn trengs det en vurdering av hvilken rolle norsk vannkraft skal spille som balansekraft i EU og Storbritannia, samt hvordan dette vil påvirke kraftforsyningen og kraftprisene i Norge og norsk natur.

Det er usikkert hvorvidt de europeiske klimagassutslippene vil reduseres som følge av flere kabler til utlandet. Samtidig er det sannsynlig at klimagassutslippene blir redusert dersom den fornybare kraften brukes til å fase ut fossil energi i Norge, eller gjennom økt eksport av energiintensive varer og tjenester. Framfor å bygge nye kabler til utlandet, med usikker klimaeffekt og potensielt svært store konsekvenser for norsk natur og norsk kraftforedlende industri, bør en bruke strømmen til utslippsreducerende tiltak hjemme og til produksjon og eksport av energiintensive varer og tjenester.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen stille behandlinga av konsesjonen for NorthConnect i bero inntil konsekvensene av denne utenlandskabelen er utredet. Utredninga må ta for seg effektkjøring i norske kraftverk og sumvirkningene dette får for norsk vassdragsnatur, og endringer i strømprisen og hvordan dette vil påvirke kraftforedlende industri. Utredninga må se på effektene av NorthConnect i sammenheng med effektene av Nord-Link og NSN Link.

16. januar 2018

Bjørnar Moxnes